

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhif Ymchwil Gymdeithasol:

21/2018

Dyddiad cyhoeddi:

19 April 2018

Adolygiad o Gweithio Gyda'n Gilydd i Leihau Niwed

ADRODDIAD TERFYNOL - CRYNODEB

Adolygiad o

Gweithio Gyda'n Gilydd i Leihau Niwed: Adroddiad Terfynol

Wulf Livingston¹, Andy Perkins², Trevor McCarthy², Iolo Madoc-Jones¹, Susan Wighton², Fiona Wilson¹ a Donna Nicholas².

1 Prifysgol Glyndŵr Wrecsam

2 Figure 8 Consultancy Services Cyf

Livingston, W., Perkins, A., McCarthy, T., Madoc-Jones, I., Wighton, S., Wilson, F. & Nicholas, D. (2018). *Adolygiad o Gweithio Gyda'n Gilydd i Leihau Niwed: Adroddiad Terfynol*
Caerdydd: Llywodraeth Cymru
Adroddiad GSR rhif 21/2018
Ar gael ar: <http://gov.wales/statistics-and-research/review-working-together-reduce-harm/?lang=cy>

Safbwyntiau'r ymchwilyr, ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru, yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â:

Janine Hale

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ffôn: 0300 025 6539

E-bost: janine.hale@llyw.cymru

Geirfa

Acronym/Allweddair	Diffiniad
AGIC	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru
AWSUM	Mudiad Defnyddwyr Gwasanaethau Cymru Gyfan
BCA	Bwrdd Cynllunio Ardal
BILI	Bwrdd Iechyd Lleol
DAN 24/7	Llinell Gymorth Cyffuriau ac Alcohol Cymru
PCGS	Panel Cynghori ar Gamddefnyddio Sylweddau
PDC	Partneriaeth Diogelwch Cymunedol
WEDINOS	Prosiect Welsh Emerging Drugs and Identification of Novel Substances

Crynodeb Gweithredol

Cyflwyniad

Gweithio Gyda'n Gilydd i Leihau Niwed: Strategaeth Camddefnyddio Sylweddau Cymru 2008-2018 ("y Strategaeth") yw'r ail ymateb sylweddol a phenodol gan Lywodraeth Cymru i set o ganlyniadau profedig a negyddol i'r defnydd o alcohol a chyffuriau eraill.

Nod y Strategaeth oedd pennu agenda genedlaethol glir ar gyfer y ffordd y byddai Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid yn gallu mynd i'r afael â'r mathau o niwed sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio sylweddau yng Nghymru a'u lleihau.

Roedd yn nodi pedwar maes gweithgarwch pwysig y credwyd eu bod yn gallu dylanwadu ar y canlyniadau hyn:

- atal niwed;
- cynorthwyo camddefnyddwyr sylweddau i wella'u hiechyd a rhoi cymorth iddynt ymadfer a dal ati;
- cynorthwyo ac amddiffyn teuluoedd;
- mynd i'r afael ag argaeledd ac amddiffyn unigolion a chymunedau drwy weithgarwch gorfodi.

Roedd pumed maes ychwanegol wedi'i gynnwys yn y Strategaeth a oedd yn canolbwyntio ar gyflawni'r Strategaeth a chynorthwyo asiantaethau partneriaid (drwy ddatblygu trefniadau partneriaeth mwy cadarn).

Ym mis Medi 2016, comisiynwyd Figure 8 Consultancy Services Cyf. a Phrifysgol Glyndŵr (Wrecsam) gan Lywodraeth Cymru i gynnal adolygiad o'r Strategaeth.

Nod ac amcanion

Nod cyffredinol yr adolygiad oedd asesu'r graddau y gellir priodoli'r canlyniadau a welwyd i'r camau gweithredu a oedd wedi'u datblygu a'u cyflawni o ganlyniad i'r Strategaeth.

Prif amcanion yr adolygiad oedd:

- defnyddio'r data a'r dystiolaeth sydd ar gael eisoes i asesu'r cyfraniad gan y strategaeth;
- nodi bylchau sydd angen eu llenwi yn y data sydd ar gael eisoes er mwyn cryfhau'r asesiad o'r cyfraniad;
- ystyried pa mor effeithiol a chymwysadwy yw'r mesurau perfformiad a ddefnyddiwyd yn y Strategaeth a'r Cynlluniau Cyflawni a oedd gyda hi.

Mae'r prif adroddiad yn darparu trosolwg ar y strategaeth ers ei sefydlu. Wrth wneud hynny, mae'n defnyddio dull Dadansoddi Cyfraniad i ddisgrifio ei pherfformiad cyffredinol. Mae hyn yn cwmpasu'r sefyllfa gychwynnol, y gweithgareddau a gyflawnwyd, ei chyfraniad at gyflawni canlyniadau hysbys, ac yn nodi ffynonellau'r dystiolaeth ar gyfer y casgliadau a gyrhaeddwyd.

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at y gwahanol fathau o wybodaeth am y cyd-destun a'r cefndir a gyflwynwyd mewn amrywiaeth o ddogfennau blaenorol gan Lywodraeth Cymru, ac yn ychwanegu atynt.

Cyfyngiadau a rhagdybiaethau'r fethodoleg

Yn yr un modd â phob adolygiad o'r math hwn, mae nifer o gyfyngiadau ar y fethodoleg i'w cadw mewn cof wrth adolygu'r canfyddiadau:

- Mae'r adolygiad hwn yn dibynnu'n rhannol ar ansawdd ac argaeledd y dystiolaeth a gasglwyd drwy werthusiadau o raglenni penodol. Roedd y rhain yn amrywio ar draws meysydd polisi a gweithredu'r Strategaeth, ac mewn nifer bach o achosion roedd y dystiolaeth ynghylch effaith y rhaglen yn amhendant neu heb fod ar gael eto.
- Oherwydd rhychwant amser y Strategaeth, nifer bach o rhanddeiliaid Llywodraeth Cymru a oedd ar gael a allai roi sylwadau am y cyd-destun hanesyddol i'r camau gweithredu roedd Llywodraeth Cymru wedi'u cymryd mewn perthynas â mynd i'r afael â chamddefnyddio sylweddau.
- Roedd sgysiau â rhanddeiliaid yn ymwneud ag ardaloedd lleol yn bennaf, er bod rhai'n gallu cyfleu darlun mwy cenedlaethol.
- Roedd barn y rhanddeiliaid yr ymgynghorwyd â nhw wedi'i rhoi'n ddiffuant a chymerwyd ei bod yn gynrychiadol ar y cyfan o farn eu sefydliad.

Methodoleg

Yn y briff ar gyfer yr adolygiad o'r Strategaeth, a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru, awgrymwyd y dylai'r fethodoleg gael ei seilio ar y dull a ddefnyddiwyd i asesu Strategaeth Alcohol yr Alban, a oedd yn cael ei alw'n dull Dadansoddi Cyfraniad.

Mae Dadansoddi Cyfraniad yn broses gwerthuso sydd o gymorth i'r rheini sydd am ddangos effaith eu rhaglenni o fewn amgylchedd cymhleth sy'n cynnwys nifer o bartneriaethau. Yn y dull Dadansoddi Cyfraniad, rhoddir pwyslais ar ganlyniadau yn hytrach na dim ond disgrifio beth mae rhaglenni'n ei gyflawni a'i gynhyrchu (er bod mewnbynnau, gweithgareddau ac allbynnau'n rhan o'r broses).

Mae'n golygu casglu gwahanol fathau o dystiolaeth (neu 'dystiolaeth o werth') i ddisgrifio'r ffordd y mae rhaglenni wedi cyfrannu at gyflawni canlyniadau yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir.

Felly mae Dadansoddi Cyfraniad yn ddull o werthuso wedi'i seilio ar ddamcaniaeth sy'n briodol ar gyfer adolygu rhaglenni gwaith cymhleth, aml-lefel lle nad yw'n bosibl priodoli effeithiau'n uniongyrchol i achosion penodol.

Y sail i'r dull Dadansoddi Cyfraniad yw ei bod yn rhesymol dod i'r casgliad bod y polisi/rhaglen yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig, neu'n dylanwadu arnynt:

- os oes damcaniaeth newid resymegol ar gyfer y polisi/rhaglen;
- os oedd gweithgareddau'r polisi/rhaglen wedi'u cyflawni fel y bwriadwyd;
- os yw'r ddamcaniaeth newid wedi'i hategu a'i chadarnhau gan dystiolaeth;
- os yw dilyniant y canlyniadau disgwylidig wedi'i wireddu ac nad yw'r ddamcaniaeth newid wedi'i gwrthbrofi;
- os yw ffactorau dylanwadol (cyd-destunol/allanol) eraill wedi'u hasesu a'u hegluro.

Wrth ddadansoddi'r effaith a gafodd y Strategaeth, mae'r adroddiad yn ystyried chwe thema, y gellir eu disgrifio'n gryno fel a ganlyn:

- atal;
- lleihau niwed;

- triniaeth
- ymyriadau teuluol;
- argaeledd;
- gweithio mewn partneriaeth.

Er mwyn rhoi prawf ar effaith unrhyw ddamcaniaeth newid dybiedig (gweithgareddau dan gyfarwyddyd), roedd tîm yr adolygiad wedi archwilio tystiolaeth mewn tri maes gwahanol:

- llenyddiaeth ryngwladol (academaidd);
- data, canllawiau a gwerthusiadau penodol i Gymru;
- ymgynghori â rhanddeiliaid (drwy wyth gweithdy a gynhaliwyd ledled y wlad lle'r oedd cyfanswm o 117 yn bresennol, cyfres o dri chyfweiliad â hysbyswyr allweddol, ac arolwg y cafwyd 34 o ymatebion iddo).

Y prif ganfyddiadau

1. Mae'r 'stori perfformiad' rydym wedi'i hamlinellu yn yr adroddiad yn dangos ymateb datganoledig penodol i'r canlyniadau o ddefnyddio alcohol a chyffuriau eraill.
2. Yn yr ymateb hwn, gellir nodi rhai gweithgareddau a chyflawniadau o bwys. Mae'r rhan fwyaf o'r 'llwyddiannau' hyn, fel y bo'n briodol i gyd-destun a ffocws y Strategaeth, yn y meysydd ar gyfer lleihau niwed a defnyddwyr niweidiol. Rydym wedi dod i'r casgliad ei bod wedi cyflawni ei hamcan, drwy ganolbwyntio ar agenda sy'n ymwneud â lleihau niwed; a bod hyn wedi'i groesawu'n gyffredinol. Mae'n glir i bawb ei bod wedi dilyn llwybr sydd â'r amcan o leihau niwed, yn hytrach na thargedu'r boblogaeth gyfan neu ddefnydd cyffredinol.
3. Cafwyd gwelliant sylweddol yn y trefniadau ar gyfer cydgysylltu, partneriaeth a monitro dros gyfnod y Strategaeth.
4. Mae tystiolaeth dda o welliant o ran darparu gwasanaethau, a bod hynny wedi parhau, a hefyd o ran rhoi cyfrif am yr arian a wariwyd.
5. Mae rhywfaint o dystiolaeth o lwyddiant o ran allbynnau a chanlyniadau tymor byr.

6. Mae ychydig o dystiolaeth o effaith hirdymor ar ganlyniadau.
7. Mae tystiolaeth o ymchwil yn gefnogol i nifer mawr o'r gweithgareddau a gafodd flaenoriaeth gan Lywodraeth Cymru, ond nid y cyfan ohonynt.
8. Rydym wedi dangos mai mabwysiadu dull mwy gweithredol o Gynnwys Defnyddwyr Gwasanaethau yw un o'r cyflawniadau pendant yn ystod cyfnod y Strategaeth. Er hynny, rydym wedi nodi hefyd fod her yn codi drwy'r amser wrth geisio sicrhau bod hyn yn digwydd mewn ffordd sy'n gynhwysol a chynrychiadol ac nad yw'n symbolaidd o gwbl. Un enghraifft sy'n werth ei nodi, ac sy'n gyson â'r llwybr y dewiswyd ei ddilyn sydd wedi'i ddisgrifio, yw bod y term defnyddiwr gwasanaethau, yng ngolwg rhai, yn cael ei gysylltu'n amlach â defnyddwyr cyffuriau yn hytrach nag yfwyr. Rydym yn credu bod hyn yn fwy na mater o semanteg.
9. Rydym yn cloi'r 'stori perfformiad' drwy ganmol y cynnydd a wnaed, ond yn nodi'r heriau a wynebir yn y dyfodol mewn cysylltiad â throi'r llwyfan hwn yn un sy'n fwy ymatebol i'r holl boblogaethau gwahanol o ddefnyddwyr, ac integreiddio â'r agendâu ar 'Lesiant' a 'Chenedlaethau'r Dyfodol'.

Ystyriaethau (ac argymhellion)

Drwy gloi'r stori perfformiad â disgrifiad o'r sefyllfa bresennol a chyfleu'r negeseuon clir a chyson a glywsom gan y rhanddeiliaid roeddem wedi ymgynghori â nhw, rydym yn gallu cyfrannu at y trafodaethau sy'n parhau ar bolisi a darpariaeth. Rydym yn awgrymu ei bod yn well gweld y cyfraniadau hyn fel *ystyriaethau ar gyfer gweithredu* gyda nifer llai o *argymhellion* penodol. Wrth ddod â'r rhain i sylw Llywodraeth Cymru, rydym yn cymryd y byddant yn cael eu cynnwys mewn gwahanol drafodaethau eraill (a rhai newydd) ar strategaeth yn hytrach na chael eu hystyried yn argymhellion a'u gweithredu ar y sail honno.

Ystyriaethau cyffredinol ar gyfer gweithredu

1. Mae'r ystyriaethau hyn yn seiliedig ar gydnabyddiaeth i'r daith a gafwyd dros y degawd diwethaf ac i rai o'r cyflawniadau pwysig a gafwyd. Felly mae'n ymddangos yn amlwg ac yn bwysig y dylem ddatgan bod angen parhau i ddatblygu ar sail y gwelliannau sylweddol o ran gweithio mewn partneriaeth sydd wedi'u trafod yn helaeth yn ein hadroddiad wrth

ddefnyddio unrhyw ddulliau i ddelio â'r mathau o niwed sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio alcohol, cyffuriau neu sylweddau eraill yn y dyfodol.

2. Yn ogystal â hynny, i ba gyfeiriad bynnag y bydd polisiâu newydd yn mynd yn y dyfodol, rydym yn awgrymu y dylent gael eu seilio o hyd ar y ddwy sylfaen allweddol ganlynol:
 - cymorth parhaus i leihau niwed;
 - atebolrwydd buddiol am weithgareddau.
3. Mae angen hefyd iddynt barhau i adeiladu ar sylfaen y rôl gynyddol i ddefnyddwyr gwasanaethau ac agendâu ar gyfer ymadfer ym mhob agwedd ar weithredu polisi ac ymarfer.
4. Yn ogystal â'r sylfaen hon, rydym yn awgrymu bod angen:
 - rhagor o ddulliau deallus a seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer atal a'r boblogaeth gyfan;
 - mabwysiadu rhagor o ymyriadau triniaeth pwrpasol ar gyfer poblogaethau mwy amrywiol a chymhleth sy'n derbyn triniaeth;
 - mwy o ddulliau sy'n cynnwys y teulu cyfan;
 - parhau i lloïo yng Nghymru o blaid newidiadau posibl mewn diwydiant ac yn y gyfraith a'r farchnad.
5. Mae angen ystyried yn ofalus y termau a ddefnyddir mewn unrhyw strategaeth a lunnir yn y dyfodol i sicrhau eu bod yn briodol ar gyfer y cyfeiriad polisi yn y dyfodol drwy gyfeirio at iechyd a llesiant ac nid at gamddefnyddio sylweddau yn unig. Er bod y defnydd o'r term 'camddefnyddio sylweddau' wedi'i weld yn fuddiol i gadw cydbwysedd rhwng materion/agendâu sy'n ymwneud ag alcohol a rhai sy'n ymwneud â chyffuriau a hefyd i bwysleisio'r dull cydgysylltiedig o weithredu, mae'r defnydd o'r gair 'camddefnyddio' yn atal y Strategaeth rhag canolbwyntio ar faterion sy'n ymwneud â llesiant a'r boblogaeth gyfan.
6. Mae angen ystyried meithrin cyd-ddealltwriaeth eang o'r hyn yw 'llwyddiant' – nid yn unig mewn perthynas â *chamddefnyddio* sylweddau a'r mathau o niwed sy'n gysylltiedig â hynny, ond hefyd yn nhermau dulliau

ar gyfer y boblogaeth gyfan sy'n ymwneud â *defnyddio* alcohol a chyffuriau a llesiant yn y dyfodol. Gellid datblygu hyn yn sgwrs genedlaethol i helpu i ymgysylltu a chytuno'n fwy eang ar fabwysiadu dulliau o gomisiynu, darparu a gwerthuso gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau tymor hir.

7. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i roi ystyriaeth ddyladwy i rai o'r bylchau a nodwyd yn yr ymchwil sy'n sail i'r Strategaeth bresennol ac yn awgrymu ei bod yn ystyried ariannu:
 - astudiaeth ar gyfer Cymru sy'n cyfateb i'r *National Treatment and Outcome Research Study*¹,
 - mwy o ymchwil sy'n cael ei harwain gan gymheiriaid neu gyfranogwyr.
8. Rydym yn awgrymu bod camau'n cael eu cymryd i sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn gallu penderfynu drosti'i hun a fydd yn bwrw ymlaen ag isafbris uned am alcohol – gallu i benderfynu y mae'n debygol o gael ei amddifadu ohono drwy weithredu Deddf Cymru 2017².
9. Rydym yn argymhell bod unrhyw strategaeth a lunnir yn y dyfodol yn disgrifio'r Ddamcaniaeth Newid yn gliriach, a bod prawf yn cael ei roi arni drwy ddatblygu cyfres o fodolau rhesymeg uwch a fydd yn destun ymgynghori. Dylid rhoi pwyslais yn y Ddamcaniaeth Newid newydd ar hybu a hyrwyddo llesiant unigol, cymunedol a chenedlaethol fel y prif sbardun i leihau'r galw am ddefnydd cyfreithlon ac anghyfreithlon o alcohol, meddyginiaethau ar bresgripsiwn a chyffuriau eraill sy'n amhriodol ac yn niweidiol iawn.
10. Rydym yn dadlau bod angen parhau i ddatblygu a mireinio'r dull o gyflwyno adroddiadau perfformiad a setiau data blynyddol. Rydym yn cyfeirio mewn man arall at yr angen i wneud hyn heb roi gormod o faich ar ysgwyddau darparwyr ac i roi sylw cynyddol nid yn unig i

¹ Gweler <http://www.ntors.org.uk/>

² Ers ysgrifennu'r adroddiad hwn, cafwyd cynnydd sylweddol mewn perthynas â'r Isafbris Uned. Yn gyntaf, cyflwynwyd Bil Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) ac mae'n mynd drwy broses craffu'r Cynulliad ar hyn o bryd; ac, yn ail, mae'r Isafbris Uned yn yr Alban bellach wedi trechu'r holl heriau cyfreithiol ac mae Llywodraeth yr Alban wedi cyhoeddi y bydd yn dod i rym ar 1 Mai 2018.

allbynnau/canlyniadau tymor byr, ond hefyd i ganlyniadau tymor hir a chasglu data hydredol.

11. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i fynd ati (drwy'r Timau Cyngori Rhanbarthol ar Gamddefnyddio Sylweddau a BCAau) i ystyried y ffordd orau i ddarparu casgliad o enghreifftiau o arfer da yn rheolaidd ar nifer o feysydd allweddol cysylltiedig, yn ogystal â datblygu set o astudiaethau achos o ansawdd da (am hanesion o *lwyddiant*). Dylid pennu'r cyfrwng mwyaf priodol (e.e. un wefan) ar gyfer casglu a rhannu'r wybodaeth hon. Ar hyn o bryd, mae'r wybodaeth gyfatebol yn cael ei dal mewn nifer o leoedd gwahanol (gwefannau unigol y BCAau, gwefan Llywodraeth Cymru, gwefannau BILlau, etc.).
12. Rydym hefyd yn awgrymu bod tystiolaeth dda ar gael ar hyn o bryd o blaid parhau i ddatblygu, ehangu a chefnogi'r ymgyrch *Mynnwch Air* a'r rhaglenni cysylltiedig ar gyfer ymyriadau alcohol byr. Hefyd, rydym yn credu, ar ôl cymharu'r sylfaen dystiolaeth hon â'r rheini ar gyfer rhai negeseuon a rhaglenni ar gyfer atal, y dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut i gymhwyso egwyddorion ymyriadau byr at gynnal sgysiau/negeseuon am ymyriadau byr i'r boblogaeth gyfan.
13. Rydym yn dadlau'n gryf bod angen rhoi'r un pwyslais a blaenoriaeth i gymorth parhaus ar gyfer Cynnwys Defnyddwyr Gwasanaethau yn yr holl feysydd gweithgarwch sy'n gysylltiedig â'r Strategaeth (polisi, comisiynu, darparu ac ymchwil); ac nad yw'n cael ei weld yn bennaf yn ffordd o gynnwys defnyddwyr sy'n derbyn triniaeth. Rydym hefyd yn awgrymu bod angen rhoi'r un sylw, mewn sgysiau am driniaeth, gweithgareddau Cynnwys Defnyddwyr Gwasanaethau ac wrth ddarparu adnoddau, i'r tri chohort, sef defnyddwyr, defnyddwyr gwasanaethau a chyn-ddefnyddwyr er mwyn cynnwys y meysydd canlynol:
 - rhoi llais (eiriolaeth);
 - cynnwys (gweithio o fewn gwasanaethau);
 - ymadfer (heb wasanaethau a'r tu allan iddynt).

Argymhellion

1. Rydym yn argymhell bod gweithgor cenedlaethol oes fer yn cael ei sefydlu, i'w gadeirio gan AWSUM, i edrych ar yr heriau o ran defnyddio termau priodol mewn strategaethau yn y dyfodol, sydd wedi'u disgrifio yn yr adroddiad hwn, ac adrodd arnynt.
2. Un argymhelliad amlwg i'w wneud gennym yw y dylai'r dystiolaeth amrywiol o ddata am berfformiad, adolygiadau o weithgareddau a gwerthusiadau o raglenni sydd yn yr adroddiad hwn ac sydd ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru, gael ei threfnu a'i chyflwyno ar-lein mewn ffordd fwy cyson, rhesymegol a dealladwy.
3. Ar gyfer yr adolygiad hwn, roeddem wedi paratoi rhai cwestiynau allweddol i'w hystyried (wrth ddatblygu'r stori am y perfformiad hirdymor), sydd heb eu hateb eto. Rydym yn argymhell bod y PCGS a'r BCAau yn cael y dasg o ddarparu atebion ysgrifenedig i'r cwestiynau hyn:
 1. Sut mae'r her o ddelio â'r meysydd sydd heb eu datganoli, lle mae Llywodraeth Cymru ynghlwm wrth bolisi Llywodraeth y DU/Swyddfa Gartref a chyllid San Steffan, yn cael ei hateb?
 2. Yng nghyd-destun materion a ddatganolwyd, mae'r atebolrwydd yn llai aneglur. A oes cytundeb cyffredinol ar y meysydd gwaith sy'n gweithio'n dda a'r rheini nad ydynt yn gweithio cystal?
 3. Yng nghyd-destun penderfynu ar bolisi, beth yw'r cydbwysedd rhwng penderfynu ar sail anghenion a phenderfynu ar sail canfyddiadau'r cyhoedd (e.e. pryderon ynghylch sbwriel sy'n gysylltiedig â chyffuriau)? Pa mor dda y mae'r cydbwysedd hwn yn cael ei reoli?
 4. O ran symud oddi wrth strategaeth benodol ar Gamddefnyddio Sylweddau a mabwysiadu ffocws ar lechyd a Llesiant:
 - a) A yw'r system bresennol ar gyfer trosolwg ac atebolrwydd yn addas i'w diben? Ym mha ffordd y mae angen ei haddasu?
 - b) Ym mha feysydd y mae'r cynnydd/canlyniadau wedi bod yn brin oherwydd ffocws blaenorol y Strategaeth ar 'gamddefnyddio sylweddau'?